

ETAPY ROZWOJU MOWY DZIECKA

Rodzice często niepokoją się, czy rozwój mowy ich dziecka przebiega prawidłowo. Od znajomych, a często również specjalistów uzyskują informację, że nie ma się czym martwić, dziecko ma jeszcze czas, by zacząć mówić. Nie możemy jednak uspić naszej czujności.

Poniżej przedstawione zostały umiejętności, jakie powinno osiągnąć dziecko w poszczególnych etapach życia – opracowano je w oparciu o prace J. Cieszyńskiej – Rożek i M. Korendo. Na ich podstawie każdy rodzic, może sprawdzić czy jego pociecha, rozwija się prawidłowo. Brak umiejętności właściwych dla wieku dziecka, powinien być dla opiekunów sygnałem o konieczności podjęcia oddziaływań terapeutycznych.

2 – 3 miesiąc życia:

- Wokalizacja pierwszych samogłosek,
- Wydawanie dźwięków, które nie przypominają ludzkiej mowy,
- Patrzenie na źródło dźwięku, wsłuchiwanie się w wypowiedzi dorosłych.

4 – 5 miesiąc życia:

- Doskonalenie repertuaru samogłosek,
- Pojawienie się pierwszych spółgłosek (niemowlę wypowiada sylaby zawierające głoski zbliżone do: *m, b, p, f, w*),
- Szukanie dźwięku poprzez odwracanie głowy, patrzenie na usta osoby mówiącej, słuchanie dźwięków grzechotki, słuchanie własnego głosu,
- Wydawanie okrzyków radości (dziecko śmieje się głośno, grucha, piszczy).

6 – 7 miesiąc życia:

- Powtarzanie sylab charakterystycznych dla języka narodowego,
- Zmienianie siły i wysokości dźwięków podczas wypowiedzenia sylab,
- Gaworzenie samonaśladowcze – dziecko słucha swoich realizacji i zaczyna je powtarzać,
- Prowadzenie „dialogu” z dorosłym poprzez powtarzanie sylab,
- Zabawa „a kuku”.

8 – 9 miesiąc życia:

- Pojawienie się gestu wskazywania palcem – wskazywanie przedmiotów rączką lub palcem,

- Początek kształtowania się pola wspólnej uwagi oraz rozumienia intencji komunikacji – dziecko obraca głowę po usłyszeniu nazwy w kierunku przedmiotu lub osoby,
- Gaworzenie samonaśladowcze – podwajanie sylab, naśladowanie wibracji warg,
- Przysłuchiwanie się rozmowie,
- Zabawy typu: „mój, mój”, „am, am”, „kosi, kosi”, „srocza”

10 – 11 miesiąc życia:

- Naśladowanie sylab i wyrażen dźwiękonaśladowczych wypowiedzianych przez dorosłego,
- Poruszanie się w rytm muzyki,
- Pierwsze słowa zbudowane z sylab otwartych (*mama, tata*),
- Reagowanie na swoje imię wypowiedziane przez obce osoby,
- Reagowanie na pytanie: *gdzie mama?, gdzie tata?*,
- Rozumienie prostych słów (rzeczowników),
- Wykonywanie poleceń typu: *zrób pa, pa, pokaż, jaki jesteś duży*,
- Naśladowanie gestu: *nie, nie*

12 miesiąc życia:

- Rozumienie prostych poleceń (*daj, przynieś, połóż*), niektórych nazw osób, przedmiotów i czynności,
- Pokazywanie obrazków w książce,
- Samodzielne wypowiedzianie kilku słów (3 – 5),
- Powtarzanie sylab i słów wypowiedzianych przez dorosłego,
- Prowadzenie dialogu niewerbalnego – podawanie przedmiotów, „karmienie” dorosłego.

13 – 16 miesiąc życia:

- Mówienie trzech słów określających osobę, zwierzęta lub czynności,
- Pokazywanie dwóch części ciała (głowa, brzuch, oko, nos, ucho, itp.),
- Doskonalenie umiejętności dzielenia uwagi z dorosłym.

17 – 20 miesiąc życia:

- Dalszy rozwój słownictwa, wypowiedzi w większości jednowyrazowe, rzadziej dwuwyrazowe bez odmiany.
- Powtarzanie słów zbudowanych z sylab otwartych,
- Językowe wyrażanie życzenia: *da, am, nie*,

- Rozwój rozumienia prostych zdań,
- Wykonywanie podwójnych poleceń: *przynieś misia i daj babci, itp.*,
- Pokazywanie na obrazku czterech przedmiotów lub zwierzątek,
- Podawanie dorosłemu książeczki i prośba o wspólne czytanie.

20 – 23 miesiąc życia

- Budowanie pierwszych zdań,
- Pokazywanie czterech części ciała.

2 rok życia:

- Stały wzrost słownictwa,
- Nazywanie ośmiu obrazków, nazywanie czynności wyrazem (*śpi, je, pije, jedzie, nie ma*).
- Rozumienie znaczenia czasowników (pokazywanie na obrazku): *lata – pływa, stoi – idzie*,
- Pojawienie się wypowiedzi dwuwyrazowych i początku fleksji (pierwsza pojawia się deklinacja rzeczowników),
- Mówienie o sobie używając imienia, np. *Ola je*

3 rok życia:

- Budowanie zdań trzy - , czterowyrazowych,
- Nazywanie osób, zwierząt, przedmiotów na obrazkach, a także czynności,
- Rozumienie znaczenia przyimków: *do, w, na, pod*,
- Wyrażanie uczuć słowami,
- Powtarzanie zdania pięciowyrazowego,
- Rozumienie znaczenia przymiotników i przysłówków nazywających przeciwieństwa,
- Używanie zaimka: *moje*,
- Zadawanie pytania: *dłaczego?*,
- Rozwój systemu fonetyczno – fonologicznego (brak jedynie głosek dźwiękowych *sz, ż, cz, dż, r*, stopniowe ustępowanie charakterystycznej miękkości spółgłosek),
- Szybki rozwój konstrukcji składniowych (budowanie wszystkich typów zdań złożonych współrzędnie i podrzędnie),
- Wzrost sprawności komunikacyjnej i społecznej,
- Słuchanie tekstu pisanego (krótki tekst prozą).

4 rok życia:

- Stałe bogacenie słownictwa, budowanie zdań rozwiniętych i złożonych.
- Rozwój systemu fonetyczno – fonologicznego (pojawienie się głosek dźwiękowych *sz, ż, cz, dż* – mogą one być jeszcze zastępowane głoskami *s, z, c, dz* lub *ś, ź, ć, dź*, głoska *r* realizowana jako *j* lub *l*).
- Częste używanie wyrazów nazywających cechy – wzrost liczby przymiotników i przysłówków.
- Pojawianie się nowych liczebników, zaimków, spójników,
- Wzrost liczby nazw własnych (imiona dzieci, nazwiska, nazwy miejscowości),
- Spadek liczby neologizmów dziecięcych i błędów gramatycznych,
- Wiek pytań – lawinowo wzrastająca liczba pytań,
- Swobodne nazywanie relacji przestrzennych wyrażeniami przyimkowymi.

5 rok życia:

- System fonetyczno – fonologiczny (zanikanie zmiękczenia głosek, pojawienie się głosek dźwiękowych *sz, ż, cz, dż*, Głoska *r* zastępowana przez *l*),
- Wzrost zdolności narracji – opowiadanie obrazka, relacjonowanie, co zdarzyło się w przedszkolu, u babci, itp.
- Bogacenie słownictwa – nazwy ogólne (meble, zabawki, jedzenie, picie, ubrania), nazwy zawodów, narzędzi, pór roku, niektórych dni, warzyw i owoców, zabaw,
- Znaczny wzrost kompetencji komunikacyjnej.
- Swobodne operowanie elementami słownikowymi i gramatycznymi systemu językowego.

6 rok życia:

- W pełni ukształtowany system fonetyczno – fonologiczny (dziecko wymawia wszystkie głoski),
- Nazywanie dni tygodnia i niektórych miesięcy, nazwy kwiatów, narzędzi i urządzeń domowych, imiona bohaterów z książek,
- Opowiadanie historyjki obrazkowej trzelementowej,
- Wymyślanie wierszyków, bajek, zagadek.

Opracowała Iwona Majka

BIBLIOGRAFIA:

- Cieszyńska – Rożek J., 2013, Metoda krakowska wobec zaburzeń rozwoju dzieci. Z perspektywy fenomenologii, neurobiologii i językoznawstwa. Kraków.
- Cieszyńska J., Korendo M., 2008, Karty diagnozy - 10 etapów rozwoju dziecka od 4. do 36. miesiąca życia. Kraków.
- Cieszyńska J., Korendo M., 2007, Wczesna interwencja terapeutyczna. Stymulacja rozwoju dziecka od noworodka do 6 roku życia. Kraków